

Traces of Change in the City of Doha and Mega Projects

Mustafa Kavraz

School of Architecture, Karadeniz Technical University, 61080, Trabzon, Turkey
E-mail: mkavraz@ktu.edu.tr

Yelda Aydin Turk (Corresponding author)

School of Architecture, Karadeniz Technical University, 61080, Trabzon, Turkey
E-mail: aydinturkyelda@gmail.com

Abstract

Doha, which is the capital of Qatar, a peninsula extending from Saudi Arabia to the Gulf of Basra, has entered the rapid urbanization process since the 1990s and has undergone changes and transformations at large scale in urban terms. In this process, Souq Waqif, the city's main backbone, has been rescued from its long-suffering ongoing neglect. Waqif has been re-planned with approaches to protect traditional character from social, cultural and technological perspectives. And it has been renovated under the urban transformation project. In the new process, new commercial structures have been needed. For this reason, the city's Downtown district has been opened to construction. And skyscrapers have been built in this area. The Katara Culture Village, where the interaction between the traditional and the modern world is exhibited, is one of the important points that people meet with the sea. In Msheireb Urban Regeneration practice, technology has also been effectively used in design, while traditional architecture has been effectively considered in design. In addition to these, iconic approaches are pre-arranged in National Museum and Islamic Art Museum which are important structures of Doha Corniche.

Keywords: Doha, Museum, Culture, Architecture.

Doha Kentindeki Değişimin İzleri ve Mega Projeler

Özet

Suudi Arabistan'dan Basra Körfezi'ne doğru uzanan yarımada durumundaki Katar'ın başkenti olan Doha 1990'lı yıllardan itibaren hızlı kentleşme sürecine girmiş ve kentsel anlamda büyük ölçekte değişim ve dönüşümlere uğramıştır. Bu süreçte, kentin ana omurgası konumundaki Souq Waqif, uzun süredir devam etmekte olan bakımsız durumundan kurtarılmış ve geleneksel yapısını sosyal, kültürel ve genel olarak teknolojik bakımdan koruyacak şekilde yeniden planlanmış ve kentsel dönüşüm projesi kapsamında yenilenmiştir. Yeni süreçte, kentin özellikle petrol gelirleriyle birlikte ticari açıdan ihtiyaç duyulan yapısal gereksinimleri için Downtown bölgesi yapılaşmaya açılmış ve bu alanda gökdelenler inşa edilmiştir. Geleneksel ile modern dünya arasındaki etkileşimin sergilendiği Katara Kültür Köyü aynı zamanda insanların denizle buluştuğu önemli noktalardan biri konumuna getirilmiştir. Msheireb Kentsel Dönüşüm uygulamasında da geleneksel mimari, tasarımda etkili bir şekilde dikkate alınırken teknoloji de tasarımda etkili şekilde kullanılmıştır. Bunların yanı sıra Doha Corniche'in önemli yapılarından olan Ulusal Müze ve İslam Sanat Müzesi'nde ise ikonik yaklaşımlar ön planda tutulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Doha, Müze, Kültür, Mimari.

1. Giriş

563 kilometrelik kıyı şeridi ile 11.437 kilometrekarelik alana sahip olan ve Suudi Arabistan'dan Körfez'e doğru uzanan bir yarımada durumundaki Katar'ın doğusunda yer alan ve başkent olan Doha, Basra Körfezi kıyısındadır (Khalil ve Shaaban, 2012) (Şekil1).

Şekil1. Doha kentinin Bölge ve Ülke İçindeki Konumu (URL-17)

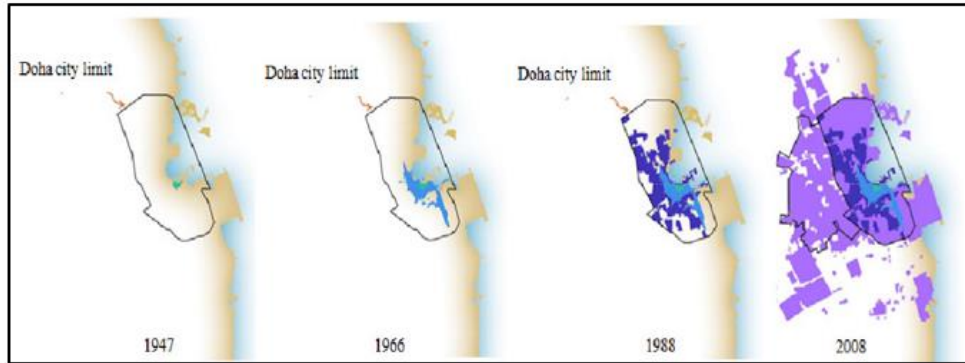
Arkeolojik verilere göre Katar'da ilk yerleşimler 50 bin yıl öncesine kadar uzanmaktadır. Bulunmuş olduğu konum itibariyle Katar, tarihi süreçte doğu ile batı arasındaki bağlantıyı sağlayan önemli geçişlerden biri olarak inci, tekstil, eflatun boya üretimi ve kurumuş balık ticareti açısından da merkez konumunda olmuştur. İnci ticareti açısından büyük önem taşıyan Katar 1920'li yıllarda uluslararası inci ticaretindeki olumsuz gelişmelerden etkilenmiş ve ülke 1930'lu yılların başında ekonomik olarak zor dönemler yaşamıştır. 1940'da batıda Dukhan bölgesinde elde edilmeye başlanılan kaliteli petrol Katar'da ekonomik açıdan yeni gelişmeler sağlamış ancak İkinci Dünya Savaşı nedeniyle petrol üretimi ve ihracatı ancak 1949 yılında yapılmaya başlanmıştır (URL-1). Katar'da 1960 ve 1970'lerde petrolden elde edilen gelire bağlı olarak ülke göç almaya başlamış, kentsel nüfus artmıştır. Göç ile gelen nüfusun barınma sorununu çözmek amacıyla ilk yıllarda yerleşim alanlarındaki mevcut yapılara ilaveler yapılmıştır. Ancak konutlardaki bu eklemeler mimari ve statik açıdan sorunları da beraberinde getirmiştir. Sonraki süreçte ise hem bu sorunlar hem de artan konut ihtiyacı nedeniyle yeni konutlar yapılmaya başlanmıştır. Bu süreçte geleneksel dokudaki az katlı konut alanları yıkılarak yerine yüksek katlı konutlar inşa edilmiştir.(Boussaa, 2014-1).

1970'lere gelindiğinde nüfusun %67'si göçmen konumunda olan kentte (Wiedmann ve diğ., 2012) bu değişim 1980'ler ile 1990'ların başlarında Birinci Körfez Savaşı'nın etkisiyle nedeniyle yavaşlamıştır (URL-2). 1990'lı yılların sonlarından itibaren ise hızlı kentleşme ile gökdelenler, ikonik yapılar, alışveriş merkezlerinin yanısıra yapay göller ve adalar da yapılmaya başlanmıştır. İlk ikonik yapıardan bir tanesi 2008 yılında inşa edilen Tornado Tower olmuştur (İbrahim, 2013) (Şekil 2). Binaya bu isim hiperbolik biçimi nedeniyle verilmiştir. Gece aydınlatmasıyla ön plana çıkan binanın aydınlatma tasarımı Thomas Emde tarafından yapılmış olup yapıda 35 binden fazla aydınlatma modeli oluşturulabilmektedir (URL-3).

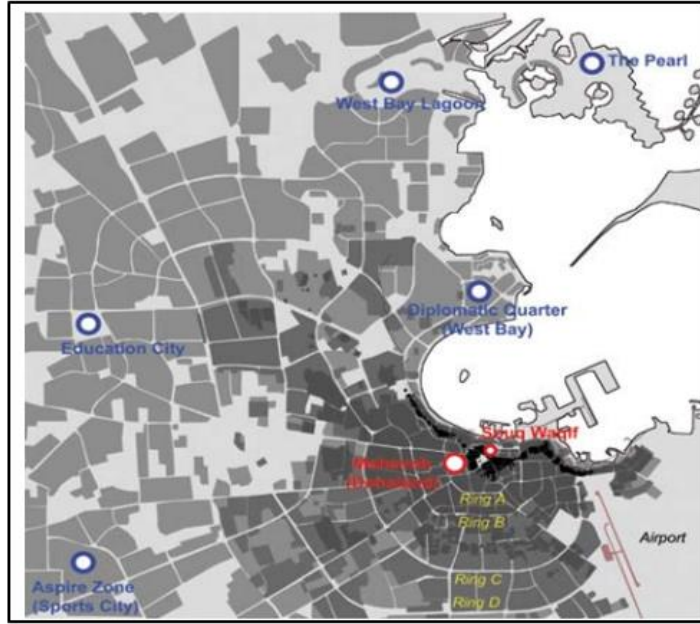

Şekil 2. Gökdelenler ve Tornado Tower (Mustafa KAVRAZ Arşivi)

1950'li yıllarda nüfusu 20.000'i geçmeyen Doha'da nüfus 2004 yılında 750.000, 2010 yılında ise 1.7 milyona ulaşmıştır. Katar'ın nüfusunun ise 2030 yılında 3.2 milyon kişiye ulaşacağı tahmin edilmektedir (Khalil ve Shaaban, 2012 ; Ibrahim, 2013 ; Nafi ve diğ., 2015). 1990'ların ilk dönemlerinden sonra özellikle alt yapı yatırımlarındaki artış, iş gücü piyasası ve turizmdeki çeşitlilik nüfus artışında oldukça önemli olmuş, kent ekonomik açıdan da bölge merkezi konumuna gelmiştir (Ibrahim, 2013). Bu gelişmeler ve kente göçle gelen nüfus yıllar itibariyle kentin mekansal olarak da büyümesine neden olmuştur (Şekil 3). Göç ile gelen nüfusun yalnızca %20'si Katarlıdır. Dolayısıyla melez mimarinin oluşumu da kaçınılmaz olmuştur (Kuduğ ve Çebi, 2014). Kuzeye doğru gelişme ve odak noktası olarak kıyıda yapılan yatırımlar Doha'nın kentsel yapısını önemli ölçüde değiştirdi (Şekil 4) (Wiedmann ve diğ.,2012).

Şekil 3. Doha kentinin mekansal gelişimi (Ibrahim, 2013)

Şekil 4. 1947'den 2007'ye Doha yerleşiminin yayılması (Wiedmann ve diğ.,2012)

Kentin büyümesi sürecinde kent kimliğinin önemli bir ögesi olmuş simgesel nitelikte önemli prestij projeler inşa edilmiş, dönüşüm projeleri yapılmış, bunun yanı sıra eski kent dokusunda yenileme ve iyileştirmeler yapılarak geleneksel doku ve kültürel yapıyı kente kazandıran çalışmalar yapılmıştır. Bu çalışmada kentin uluslararası ve bölge düzeyinde bir merkez olarak gelişmesinde ve kimliğinde öne çıkan bu projeler irdelenmiştir.

2. Mega Projeler

2004-2014 yılları arasında geleneksel malzeme ve tekniklerle mevcut yerinde yeniden inşa edilen Souq Waqif, ona komşu olan Msheireb Downtown Kentsel Dönüşüm Alanı, eski liman bölgesinde yapay yarımada üzerine inşa edilen İslami Sanat Müzesi, yine bu bölgeye komşu alanda yapılan Ulusal Müze, kentin kuzey bölgesindeki Katara Kültür Köyü, ayrıca 2020 yılında bitirilmesi planlanan Uluslararası Havaalanı projesi bunların en önemlileridir (Şekil 5). Bu projeler Doha'nın uluslararası merkez olmasında oldukça etkili kentsel öğelerdir (Wiedmann ve diğ., 2012)

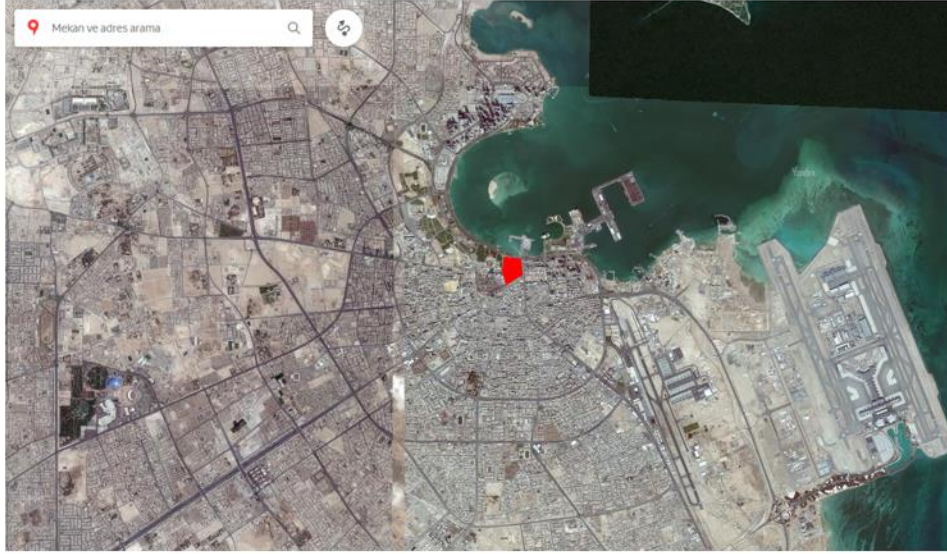

1. Souq Waqif, 2. İslam Sanat Müzesi, 3. Katara Kültür Köyü, 4. Msheireb, 5. Ulusal Müze, 6. Downtown

Şekil 5. Proje alanlarının kentteki konumu (URL-4)

2.1. Souq Waqif

Geleneksel bedevi pazarlarının sosyal yaşam izlerini taşıyan Souq Waqif, Doha'nın merkezi konumundadır. Corniche'e yakın konumda bulunan bu yerleşim alanında sosyal, kültürel, sanatsal, ticari etkinlikler gerçekleştirilmektedir (URL-1) (Şekil 6).

Şekil 6. Souq Waqif'in Kent İçindeki Konumu (URL-4)

Souq Waqif, geniş kentsel alanları birbirine bağlayan labirent şeklindeki ara sokaklardan oluşmaktadır (Boussaa, 2014-2). Kış aylarındaki su baskınlarında Msheirib Vadisinin nehir kıyısının iki tarafındaki bankaların ıslanması ve satıcıların mallarını ayakta satma durumunda kalmaları nedeniyle bu alan için "ayakta" anlamındaki "waqif" ismi kullanılmıştır (Boussaa, 2014-2) ; URL-6). "Ayakta pazar" anlamına gelen Souq Waqif 19. yy'da kentin deniz kıyısında inşa edilen ve hayvancılıkla ilgili eşya ticaretinin yapıldığı bir pazar olarak kurulmuştur. Burada toptan ve perakende satışların yapıldığı pazarlar da yer almakta, yerel satıcılar için de açık havada tezgahlar bulunmaktaydı. Bu pazarda yerliler ile Bedeviler şeker, tuz, zerdeçal, kimyon, odun, kömür, kıyafet ticaretinin yanı sıra balık ticareti de gerçekleştirmişlerdir (Furlan, 2016). Zamanla Doha'nın gelişmesiyle birlikte çoğu tüccar pazar içindeki evlerini ticari dükkanlara dönüştürmüştür (URL-6).

200 yıldan daha fazla bir süredir alışveriş alanı olarak kullanılan Souq Waqif 1960'lı yıllardan 2000'li yıllara kadar bakımsız olarak kalmıştır (URL-2). Şeyh Hamad Bin Khalifa Al Thani 1995 yılında tahta çıktıktan sonra Katar'da kentsel dönüşümlerle ilgili yeni gelişmeler başlatmıştır. Bu gelişmelerde üç büyük proje ön plana çıkmıştır. Bunlardan ilki Souq Waqif'in yeniden tasarlanması olmuştur. Souq Waqif yerleşiminin miras alanı olarak yeniden projelendirilmesi için fon sağlanmış, tasarımı için de Mohamed Ali Abdullah atanmıştır (Nafi ve diğ., 2015). Bu projede geçmişin izlerinin yaşatılması hedeflenmiştir, (Wiedmann ve diğ., 2013). Yeni yerleşim alanı eski yerleşim alanının izlerini yansıtacak biçimde tasarlanmış, tarihi Doha'nın imajı yeniden kazandırılmaya çalışılmıştır (Kuduğ ve Çebi, 2014). Ayrıca, uygulama aşamasında da geleneksel inşaat teknikleri kullanılmıştır. Strüktürler de eski yapıım tekniklerine uygun şekilde tasarlanmış, inşaatlarda mangrove çatılar ve bambu direkler uygulanmıştır (Nafi ve diğ., 2015). Yerleşim alanı labirent şeklinde tasarlanarak iklimatik bir ortam da sağlanmıştır (Kuduğ ve Çebi, 2014).

Uygulanan proje ile çarşıdaki ticari dükkanların konumu korunmuş, sonradan yapılan değişiklikler ve yapısal eklemeler kaldırılmış, kaybolan yapı elemanları yenilenmiştir. Yol dokusu olarak da organik yollar ve sokaklar oluşturulmuş, etkili gölgelik alanlar yaratılarak canlı bir Pazar ve aynı zamanda bir kamusal alan yaratılmıştır (URL-6). Tarihi yerleşimin doğu bölümünde gerçekleştirilen Souq Waqif'daki bu tasarım batısındaki gökdelenlerin bulunduğu yerleşim alanıyla tam bir zıtlık oluşturmaktadır (Wiedmann ve diğ., 2013).

Souq Waqif'ta korunan geleneksel işlevlere ek olarak, sanat galerileri, geleneksel nitelikte kafeterya ve restoranlar ile sosyal ve kültürel etkinlikler için yeni işlevler de getirilmiştir (URL-2 ; Kuduğ ve Çebi, 2014). Dükkanlarının bulunduğu vadi boyunca geniş bir yaya aksı oluşturulmuştur (Şekil 7,8,9).

Souq Waqif 'ta üç ana işlev alanı bulunmaktadır. Birincisi; başta besin maddeleri olmak üzere toptan ve perakende satış birimlerinin olduğu alandır. Burada, depolama ve geniş alanlar yer almaktadır. İkincisi; el sanatları ile kumaş satış birimleridir. Üçüncüsü ise açık pazar alanıdır (Boussaa, 2014-2 ; URL-6) (Şekil 7). Souq Waqif'ta halı, dokuma, kuru meyve, bal, parfüm, el sanatları, hediyelik eşya,gibi. ürünlerin yer aldığı dükkanlar ile restoran ve kafeteryaların sıralı bir şekilde yerleşiminden oluşan sistematik bir düzen vardır. Bu alanda ayrıca sanat etkinliklerinin yürütüldüğü sanat merkezi de yer almaktadır (URL-1). Yerleşime hakim konumda bulunan ana caddede restoranlar, kafeler, dükkanlar yer almaktadır. Bu alandan labirent şeklindeki koridorlara bağlantılar bulunmaktadır (Furlan, 2016) (Şekil 7).

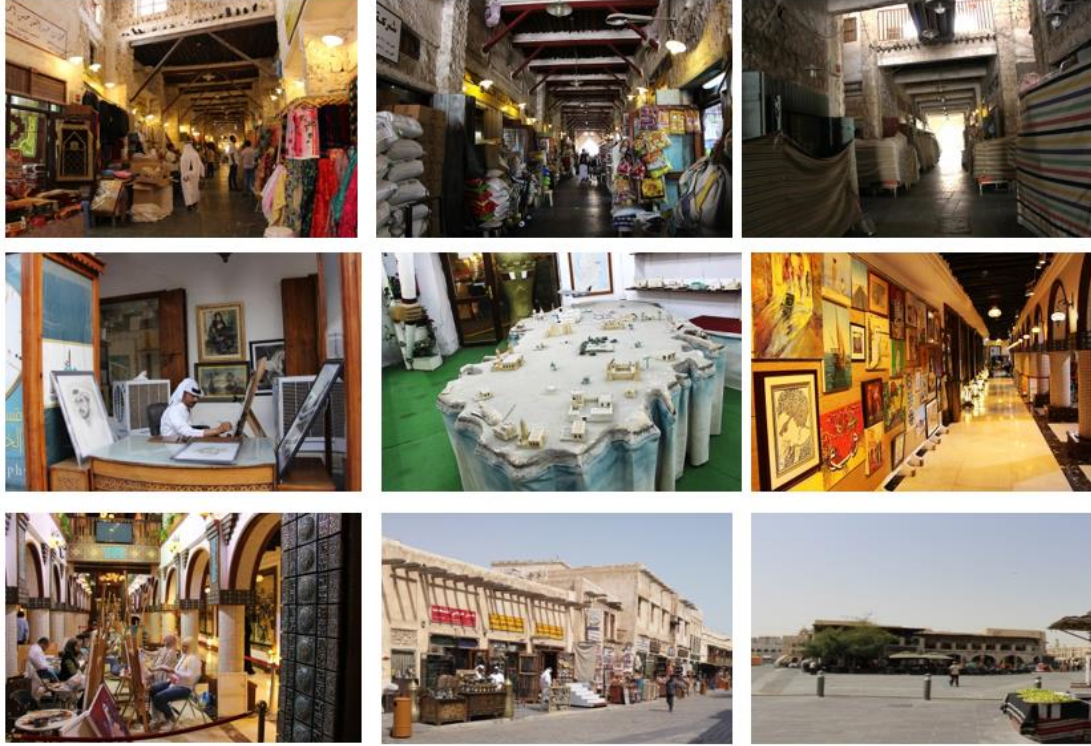

Şekil 7. Souq Waqif Yerleşim Planı (URL-16)

Şekil 8. Yaya Aksı ve Çevresindeki İşlevler(Mustafa KAVRAZ Arşivi)

2008 yılında tamamlanan projede Katar'ın yerel mimari tarzı korunmuş, 1950'lerden önce inşa edilen yapılar korunurken 1950'lerden sonra inşa edilen tüm yapılar yıkılmıştır. Yeni tasarım anlayışı ile yapılan yenileme çalışmaları kapsamında; binaların üçte ikisi orijinalliğini korumuştur. Üçte biri ise yıkılarak yerine modern yapılar yapılmıştır. Dolayısıyla, 500 adet geleneksel dükkanın yer aldığı Souq Waqif geleneksel ve modern anlayışın buluştuğu bir merkez konumunda olmuştur (Boussaa, 2014-2) (Şekil 9).

Şekil 9. Günümüzde Souq Waqif'tan görünüm (toptan ve perakende ticaret, el sanatları atölye ve dükkanları, açık hava tezgahları) (Mustafa KAVRAZ Arşivi)

2.2. İslam Sanat Müzesi

Corniche'de 3 km boyunca aydınlatılmış yaya yolları ve doğal palmiye ağaçlarının yer aldığı 70 dönümlük dönüşüm alanı farklı yaş gruplarının kültürel, eğitsel ve dinlenme amaçlı faaliyetlerine imkan tanımaktadır (Gharib ve Salama, 2014 ; URL-7) (Şekil 10).

Şekil 10. Corniche'deki Etkinlik Alanları, Yaya Yolları Ve Doğal Palmiye Ağaçları (Mustafa KAVRAZ Arşivi)

Doha Limanının kıyısında yer alan İslam Sanat Müzesi sahilden 60 metre deniz içinde yapay bir yarım ada olarak inşa edilmiş olup, Corniche'deki belirtilen dönüşüm alanının baş yapıtı olarak konumlandırılmıştır (URL-8). Aynı zamanda mimari başyapıt olarak da değerlendirilen ve 2008 yılında

açılan bina Doha sahilinin en önemli landmarkıdır ve tarihi sürecin günümüzde yeniden yorumlanmış bir ürünüdür (URL-7) (Şekil 11).

Şekil 11. İslam Sanat Müzesi (Mustafa KAVRAZ Arşivi)

Yapay yarım ada üzerine inşa edilen İslam Sanat Müzesi, Ieoh Ming Pei tarafından tasarlanmıştır. Pei bu binada geometriyi etkili şekilde kullanmıştır (Kuduğ ve Çebi, 2014). Pei yapmış olduğu proje ile yapıyı çocuklar, yetişkinler ve sanatçılar için bir cazibe merkezi haline getirmeyi amaçlamıştır. İslam Sanat Müzesinde; halka açık film gösterimleri, sanat atölye etkinlikleri, hikaye anlatma etkinlikleri, spor etkinlikleri halka açık şekilde yıl boyunca gerçekleştirilmektedir (URL-7). Binanın içinde müze dışında; fuar galerisi ile kütüphane, restoranlar, eğitim birimleri, araştırma birimleri, laboratuvar, 200 kişilik oditoryum, kafeterya ve hediyelik eşya dükkanı ile sunum alanları da yer almaktadır (URL-8 ; URL-1). İslam Sanat Müzesinde; Türkiye, Arap Yarımadası, Orta Doğu, İran, Kuzey Afrika, Merkez Asya, Uzak Doğu ve İspanya'dan getirilen eserler yer almaktadır. Müzede kültürel ve sanatsal çalışmalar da bulunmaktadır. Seramik, metal çalışmalar, yazma eserler, tekstil ürünleri ile mücevher gibi malzemeler sergilenmektedir (URL-1) (Şekil 12). İslam dinine inananların çoğunlukta olduğu farklı ülkelerden gelen eserlerin sergilenmiş olduğu müzenin Doha'nın bir turizm kenti olmasında önemli bir katkı sağlayacağı düşünülmüştür (URL-8).

Şekil 12. Müze bölümündeki sergi alanları (Mustafa KAVRAZ Arşivi)

Müze işlevine sahip olan ana bina beş katlı olarak, eğitim birimlerinin yer aldığı diğer bina iki katlı olarak inşa edilmiştir. Bu iki bina birbirine merkezi bir avlu ile bağlanmıştır (URL-2). Krema renkli iki kireçtaşı birimden oluşan müzenin tasarımında Kahire'de yer alan Ahmad İbn Tulun Camii'ndeki çeşmenin mimarisinden etkilenilmiştir. Kare formdan sekizgen ve sekizgenden daire formuna geçiş İslam

mimarisinin özünü oluşturan kübist yaklaşımın etkisini yansıtmaktadır (Ferwati, 2013 ; URL-2) (Şekil 13).

(Mustafa KAVRAZ Arşivi)

(URL-9)

Şekil 13. Ahmad İbn Tulun Camii ve İslam Sanatları Müzesi

Binada yer alan ve mihrap işlevi görmeyen büyük niş Mekke yönünü göstermektedir (Şekil 14).

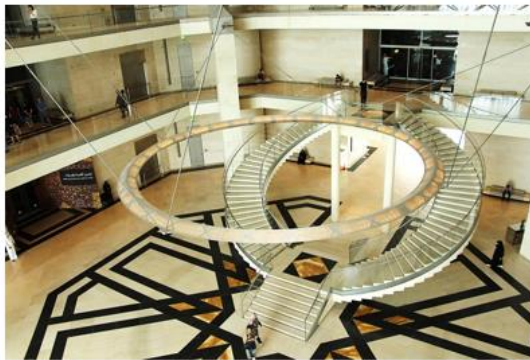
(Mustafa KAVRAZ Arşivi)

(URL-10)

Şekil 14. Giriş Holündeki Mihrap İşlevi Görmeyen Büyük Niş

Bina dış avlusunda ve atriyum döşemesinde yer alan motiflerde ise Memlük dönemi etkisi yer almaktadır (Ferwati, 2013) (Şekil 15).

Şekil 15. Giriş holündeki mihrap işlevi görmeyen büyük niş (Mustafa KAVRAZ Arşivi)

Ana binadaki hacimlerde açılabilir hareketler beş kat yükselen kubbeli atriyum boyunca devam etmektedir (Gharib ve Salama, 2014). Atriyumlu ana binanın tepesinde bir açıklık yer almaktadır (URL-2). Atriyumun üst bölümünde yer alan okülüs, kubbe içinde ışığı yakalayarak yansıtmaktadır (Gharib ve Salama, 2014). Bina için simgesel bir özellik taşıyan açıklık, atriyumu çevreleyen açık renkli yüzeylerden doğal ışığın etkili şekilde yansımalarıyla mekanda doğal aydınlatma etkisinin artmasına da

katkı sağlamaktadır. Işığın görsel etkisinin kuvvetlenmesinde atriyumda kullanılan parlak yüzeyli metal elemanlar da etkili olmuştur (Şekil 16).

Şekil 16. Atriyum Ve Tepe Açıklığı (Mustafa KAVRAZ Arşivi)

2.3. Katara Kültür Köyü

Katar'ın geleneksel mirası ile uluslararası etkileşimin gerçekleştirildiği Katara Kültür Köyü; kent merkezinin kuzeyinde 99 hektarlık alan üzerinde yer almaktadır. Sosyal ve kültürel etkinliklerin gerçekleştirildiği bu alan rekreatif olarak da kullanılmaktadır. Katar ile dünya arasında köprü işlevine sahip olan Kültür Köyü'nde geleneksel kültürel değerler ile modern yaşamın birlikteliği söz konusudur Katara Kültür Köyünde; opera salonu, tiyatro salonu, çok amaçlı salon, amfityatro, kütüphaneler, sanat galerisi, miras merkezi, müzeler ve diğer akademik tesisler inşa edilmiştir. Ayrıca perakende satış mağazaları, kafeteryalar, restoranlar, müze tesisleri ile pazar alanları da yer almaktadır (URL-1 ; Eco Tec). (Şekil 17).

Şekil 17. Katara Kültür Köyü'nde Sosyal Ve Kültürel Etkinlik Alanları
(Mustafa KAVRAZ Arşivi)

Ayrıca geleneksel mimari ile tasarlanmış iki adet cami, kuş evleri ve büyük bir halk plajı da bulunmaktadır (URL-1) (Şekil 18).

Şekil 18. Katara Kültür Köyü'nde Kuş Evleri ile Cami (Mustafa KAVRAZ Arşivi)

2.4. Msheireb Downtown Dönüşüm Alanı

Msheireb Downtown Kentsel Dönüşüm Projesi 76 dönümlük bir alanı kapsamaktadır. Projede Doha'nın kent merkezinin korunmasına yönelik bir çaba gösterilirken aynı zamanda canlandırılması da amaçlanmıştır. Modern teknoloji ile sürdürülebilir bir çevrenin sağlanması projenin ana amaçlarından biri olmuştur (URL-11). Souq Waqif'daki değişim projesinde mevcut yol dokusuna pek müdahalede bulunulmamış eski binaların yerine yenileri tasarlanmıştır. Msheireb'de ise mevcut yollarda yeniden düzenleme gerçekleştirilmiştir. Daha önce konut olarak kullanılan yapıların büyük bir bölümü ise ticari kullanıma ayrılmıştır (Wiedmann ve diğ., 2013). Ulaşım, enerji sağlama, su tasarrufunun sağlanması ve atık yönetimi ile ilgili çözümler üretilmiştir (URL-11). Yerleşim alanlarının tasarlanmasında bilgisayar yazılım programları kullanılmış ve tasarımda rüzgar ile serinletme etkisine önem verilmiştir. Sokaklar doğu batı eksenli yerleştirilerek hem rüzgar etkisinden faydalanılmış hem de yer yer güneş ışınlarının sokaklara alınarak ışık gölge etkisi birlikte sağlanmaya çalışılmıştır (URL-12). Binaların birbirlerine göre konumlanışında ise gölgelik alanların oluşumuna olanak sağlayacak bir düzen oluşturulmuştur. Binaların duvar kalınlıkları da serinlik etkisini sağlayacak biçimde tasarlanmıştır (URL-11). Sel nedeniyle meydana gelen ve gelecekte de oluşabilecek su baskınlarını önleyebilmek amacıyla drenaj sistemleri uygulanmıştır. Ayrıca, alanda yağmur nedeniyle biriken suyu depolamak amacıyla su tankları kullanılmıştır. Projenin amaçlarından biri de yayalara tahsis edilmiş ve değişik faaliyetler gerçekleştirilebilecek açık alanların oluşturulmasının sağlanması olduğu için otopark alanı zemin altında planlanmıştır (URL-12). Ticari alanlar ve konut alanları için zemin altında toplam 12 bin araçlık garaj tasarlanmıştır (Law ve Underwood, 2012). Proje kapsamında araçlar yeraltına yönlendirildiği için sokaklar kısmen dar olarak yapılmış ve bu durum da gölgelik alanların oluşmasına katkıda bulunmuştur (URL-12) (Şekil 19).

Şekil 19. Msheireb Downtown Kentsel Dönüşüm Projesi (URL-11 ; URL-12)

2.5. Ulusal Müze

Corniche'e komşu olan tarihi Katar Sarayının bulunduğu alana saray korunarak inşa edilen Ulusal Müze mimar Jean Nouvel tarafından tasarlanmıştır. Müze eski saraya ilave olarak 11 galeriden oluşmaktadır. Müzenin tasarımında Nadir çöl gülünden ilham alınmıştır. Bir lagün üzerinde oturan müze, bahçe alanına sahiptir (URL-13). Eski saray ve çevresinin 1970'lerden günümüze değişimi Şekil 20'de yer almaktadır.

Şekil 20. Eski Saray Ve Çevresinin 1970'lerden Günümüze Değişimi (URL-14)

Çöl gülü konsepti tasarım yaklaşımı çerçevesinde tasarlanan binanın duvarlarında, tavanlarında, çatısında ve oluklarında gülü temsil eden yüzlerce birbirine bağlı disk yer almaktadır. Bu disklerin hepsi eğim ve çap olarak değişmektedir. Güçlü bir organik forma sahip olan yapı Gehry Teknolojisi ile uygulanmıştır (URL-15). Çelik taşıyıcı sistemle oluşturulan disklerin üzeri prekast UHPFRC (Ultra High Performance Fibre Reinforced Concrete) kaplama panelleri ile kaplanmıştır (Şekil 21) (Menetrey, 2013).

Şekil 21. Katar Ulusal Müzesi (Mustafa KAVRAZ Arşivi)

3. Sonuçlar

Yirminci yüzyılın ikinci yarısında ilk kentleşme dönemini yaşayan Katar, bunu büyük ölçüde petrol ürünlerinin artan üretimine borçludur. Ülkenin ekonomisinin canlandırılması için girişilen stratejilere bağlı olarak başkent Doha'da da bu süreçte kentsel dönüşümün önemli izleri görülmektedir. Tarihi 50 bin yıl geçmişe uzanan ve 1970'li yıllardan itibaren petrol nedeniyle göç almaya başlayan, göç ve sermaye nedeniyle dönüşüme uğrayan Doha kenti özellikle kentsel dönüşüm çerçevesinde yapılan uygulamalarda bilinçli bir değişim sürecinden geçmiştir. Küçük bir yerleşimin günümüzde bölgenin merkezi olmaya soyunan 1,5 milyon nüfuslu bir kente dönüşmesinin nedeni budur. Ekonomik dönüşümün, hızla büyüyen gayrimenkul sektörünün kentin yapılı çevresi üzerindeki izleri oldukça önemlidir. Petrol üretimi ve buna bağlı gelişen kalkınma stratejileri ile ekonomik yatırımlar sonucunda kentin yakın geçmişteki kentleşme süreci ve mekansal yansımaları dikkat çekicidir.

Bu süreçte ortaya konulan projelerde geleneksel yapı ile modern yaklaşımların bir arada kullanılması dikkat çekicidir. Souq Waqif geleneksel malzemeler ve teknikler kullanılarak orijinal yerinde yeniden

inşa edilmiştir. Souq Waqif ve Msheireb Kentsel Dönüşüm uygulamalarında geleneksel mimari büyük ölçüde dikkate alınırken Ulusal Müze ve İslam Sanat Müzesi'nde ikonik yaklaşımlar ön planda tutulmuştur. Katara Kültür Köyü tasarımında modern dünya ile Katar'ın geleneksel mirası etkileşimi ön planda tutulurken Downtown ise modern yapıların ve teknolojinin sergi alanı niteliğinde bir bölge konumunda tutulmuştur.

Tüm bu gelişmeler, kıtalararası uçuşlarda turistleri çekmeyi hedeflemektedir. Bu durumun, 2020 yılına kadar 50 milyon yolcu kapasitesine sahip olan yeni havalimanı ile Doha'yı uluslararası bir merkez haline getirmesi beklenmektedir. Bu bağlamda, Katar'daki en önemli devlet yatırımlarından biri olan Yeni Doha Uluslararası Havaalanı, Katar devletini dış dünyaya açan etkili bir pencere olarak değerlendirilmektedir. 24 km²'lik bir alanda konumlandırılan havaalanının ana binası 350.000 m²'yi aşmaktadır (URL-5).

4. Kaynaklar

- Boussaa, D. (2014-1), Al Asmakh Historic District in Doha, Qatar: From an Urban Slum to Living Heritage, *Journal of Architectural Conservation*, pp., 2-15.
- Boussaa, D. (2014-2), Rehabilitation as a Catalyst of Sustaining a Living Heritage: The Case of Souk Waqif in Doha, Qatar, *Art and Design Review*, 2, pp. 62-71.
- Eco Tec, Project Katara Cultural Village, Case Study.
- Ferwati, M. S. (2013), The Museum of Islamic Art: Form, Perception, and Environment, *The International Journal of the Inclusive Museum*, Vol. 6, Issue 1, pp. 55-71.
- Furlan R. (2016), Modern and Vernacular Settlements in Doha: An Urban Planning Strategy to Pursue Modernity and Consolidate Cultural Identity, *Arts and Social Sciences Journal*, Vol. 7, Issue 2.
- Gharib, R. Y., Salama, A. M. (2014), Nature of urban interventions in changing the old center of a globalizing Doha, *Frontiers of Architectural Research*, 3, pp. 468–476.
- Ibrahim, H. G. A. (2013), A New Paradigm of Urban Development: Envisioning Sustainable Futures in Qatar, *Sustainable Development and Planning VI, WIT Transactions on Ecology and the Environment*, Vol. 173, pp. 299-310.
- Khalil, R. F., Shaaban, K. (2012), Rebuilding Old Downtowns: the Case of Doha, Qatar, *Proceedings Real Corp 2012, Tagungsband*, pp. 677 – 689.
- Kuduğ, D. C., Çebi, P. D. (2014), Exploring Emerging Identities and Generation of Hybrid Urban Forms in The City of Doha, *EURAU (2014), Composite Cities, Istanbul-Turkey*.
- Law, R., Underwood, K. (2012), Msheireb Heart of Doha: An Alternative Approach to Urbanism in the Gulf Region, *International Journal of Islamic Architecture*, Vol.1, Number 1, pp. 131–147.
- Menetrey, P. (2013), UHPFRC Cladding for the Qatar National Museum, *RILEM-fib-AFGC Int. Symposium on Ultra-High Performance Fiber-Reinforced Concrete, UHPFRC 2013*, pp. 351-360, France.
- Nafi, S. I., Alattar, D. A., Furlan, R. (2015), Built Form of the Souq Waqif in Doha and User's Social Engagement, *American Journal of Sociological Research*, 5(3), pp. 73-88.
- Wiedmann, F. Salama, A. M., Thierstein, A. (2012), Urban Evolution of the City of Doha: An Investigation into the Impact of Economic Transformations on Urban Structures, *METU JFA 2012/2 (29:2)*, pp. 35-61.

Wiedmann, F., Mirincheva, V., Salama, A. M. (2013), Urban Reconfiguration and Revitalisation: Public Mega Projects in Doha's Historic Centre, Open House International, Vol. 38 No. 4, pp. 28 – 36.

URL-1. Qatar's Heritage, Qatar Tourism Authority,

https://telecomworld.itu.int/wp-content/uploads/2014/11/qatars_heritage.pdf, (Erişim Tarihi: 25.04.2018).

URL-2. Salama, A. (2012) Narrating Doha's Contemporary Architecture: the then, the Now - the Drama, the Theater, and the Performance, DAP - Digital Architectural Papers, Middle East 2 - Essays - Issue 8.

https://strathprints.strath.ac.uk/52075/1/Salama_DAP_2012_Narrating_Dohas_contemporary_architecture_the_then_the_now_the_drama.pdf, (Erişim Tarihi: 25.04.2018).

URL-3. <http://www.skyscrapercenter.com/building/tornado-tower/1677>, (Erişim Tarihi: 17.05.2018).

URL-4. www.google.com/earth/, (Erişim Tarihi: 16.06.2018).

URL-5. New Airport: An Engineering Masterpiece that Places Qatar on Travel and Tourism Map, Safe Travel, Second Issue, 2013, pp. 28-34.

https://www.moi.gov.qa/site/english/departments/Airport/resources/2014/03/18_32427.pdf, (Erişim Tarihi: 16.06.2018).

URL-6. Radoine, H. (2010) Souq Waqif, Doha, Qatar, 2010 on Site Review Report

<https://archnet.org/system/publications/contents/8722/original/DTP101221.pdf?1396271815>, (Erişim Tarihi: 16.06.2018).

URL-7. Museum of Islamic Art Park, Doha, Qatar,

http://www.peipartnership.com/wp-content/uploads/MIAP_panels_web.pdf, (Erişim Tarihi: 11.05.2018).

URL-8. Haigh, B., Synectics Protects Islamic Treasures, Synectic Systems,

<https://synecticsglobal.com/images/pdfs/case-studies/synectics-casestudy-museum-of-islamic-arts.pdf>, (Erişim Tarihi: 11.05.2018).

URL-9. https://en.wikipedia.org/wiki/File:Kairo_Ibn_Tulun_Moschee_BW_4.jpg, (Erişim Tarihi: 11.05.2018).

URL-10. <https://www.bojantercon.com/2016/11/30/museum-of-islamic-art-doha/#jp-carousel-7744>, (Erişim Tarihi: 11.05.2018).

URL-11. Msheireb Properties, Msheireb Downtown Doha, Qatar's New Central Commercial Portfolio,

<http://www.msheireb.com/wp-content/uploads/2017/06/Msheireb-Downtown-Doha-Commercial-Catalogue.pdf>, (Erişim Tarihi: 11.05.2018).

URL-12. Burohappold Engineering, Contemporary Living Steeped In History,

<https://www.burohappold.com/wp-content/uploads/2017/09/Msheireb-Downtown-Doha.pdf>,
(Erişim Tarihi: 16.05.2018).

URL-13. National Museum Of Qatar - Leave Your Mark Competition,

https://www.qm.org.qa/sites/default/files/user_uploads/nmoq-design-brief-en.pdf, (Erişim Tarihi:
16.05.2018).

URL-14. Al-Mulla, M. I. (2013) Museums in Qatar: Creating Narratives of History, Economics and
Cultural Co-operation, Doctor of Philosophy, The University of Leeds: School of Fine Art,
History of Art and Cultural Studies,

<http://etheses.whiterose.ac.uk/11328/1/614642.pdf>, (Erişim Tarihi: 16.05.2018).

URL-15. National Museum of Qatar, Doha, Qatar, Gehry Technologies,

[https://www.buildingsmart.de/kos/WNetz?art=File.download&id=928&name=03-Nolte-
National_Museum_of_Qatar.pdf](https://www.buildingsmart.de/kos/WNetz?art=File.download&id=928&name=03-Nolte-National_Museum_of_Qatar.pdf),

URL-16. https://archnet.org/sites/6449/media_contents/64436

URL-17. <https://geology.com/world/qatar-satellite-image.shtml>